

Gra Miejska

Legenda o woju Podgórku, który straciwszy konia Bystrego odnalazł Białkę swego serca

Czas trwania gry 2-2, 5 godziny

trasa: około 6 km

Uwaga: trudne podejście pod kopiec Kraka, przejście poboczem
ulicy Swoszowickiej

Drodzy detektywi!

Wypełnijcie kartę z pytaniami zatytułowaną „Raptularz*
śledczego”, posilając się tym, co zaobserwujecie. W kartach z
informacjami są wskazówki dotyczące pytań.

Bawcie się dobrze! Powodzenia!

* Rodzaj brudnopisu czy notatnika, który dawniej służył do zapisywania różnych bieżących spraw, np. domowych, finansowych, urzędowych.

raptularz sledczego nr 1

Lokalizacja: Restauracja „Ogniem i mieczem”, plac Emila Serkowskiego 7

Inwestycja:

Niebor Podgórek budzi się rano w karczmie u Radochny. Okazuje się, że w nocy został okradziony z sakiewki i co gorsza ktoś zabrał mu jego ukochaną klacz Tomisławę. Radochna informuje go, że za przestępstwem może stać lokalny zbój Ostrobod. Poleca też udać się po pomoc do znanego średniowiecznego detektywa Wyszetropa.

Informacja historyczna:

Planty im. Floriana Nowackiego to najstarszy park w Podgórzu, jest on położony w pobliżu ujścia Wilgi do Wisły. Powstał w latach 1868-1888 z inicjatywy Floriana Nowackiego burmistrza Podgórza i działacza społecznego na terenie zasypanego średniowiecznego stawu królewskiego.

Zadanie:

Przyjrzyjcie się herbowi, który znajduje się na ścianie karczmy. Opiszcie co się na nim znajduje. Jest to odpowiedź na pytanie nr 1.

raptularz sledczego nr 2

2

Lokalizacja: Ulica Smolki 4a

Inwestycja:

W okolicy obecnej ulicy Smolki mieszka i pracuje Wyszetrop. Niebor Podgórek opowiedział mu o swoim nieszczęściu, a Wyszetrop od razu uznał, że to sprawa specjalnie dla niego.

Informacja historyczna:

Stanisław Smolka – polski historyk, współtwórca i przedstawiciel krakowskiej szkoły historycznej. Badał głównie początkowe okresy historii Polski: piastowski i jagielloński, również czasy Królestwa Polskiego. Żył w latach 1854-1924. Dzieje Polski przedstawiał w szerszej perspektywie na tle dziejów powszechnych, odmiennie od dotychczasowych trendów romantycznych – z dużym krytycyzmem. Jego poglądy i metody badawcze wywarły ogromny wpływ na jego kontynuatorów oraz następne pokolenia mediewistów.

Zadanie:

Czekając na Wyszetropa zobaczył w oddali czubek tajemniczej budowli. Co to za budowla? Jest to odpowiedź na pytanie nr 2.

raptularz sledczego nr 3

Lokalizacja: Klasztor redemptorystów

Inwestycja:

Wyruszyli razem i w okolicy wejścia do kościoła spotkali kapłana Świętomira. Świętomir zaprosił ich do kościoła i opowiedział o tym, że wczoraj w nocy Ostrobod ukradł z kościoła cenne naczynia liturgiczne i uciekł w stronę parku.

Informacja historyczna:

W krajobraz krakowskiego Podgórza od ponad stu lat na stałe wpisany jest klasztor i kościół Zgromadzenia Redemptorystów. Kościół klasztorny Redemptorystów zaprojektował Jan Sas Zubrzycki w stylu wczesnego gotyku z elementami romańskimi. Wybudowano go w latach 1905-1907 jako trójnawową bazylikę z transeptem i czworoboczną wieżą. Za budowę odpowiedzialna była firma Antoniego Matecznego, który był również darczyńcą kościoła.

Zadanie:

Spójrzcie na tablicę znajdującą się na kościele. Skradzione naczynia liturgiczne powstały dokładnie co do dnia 1000 lat wcześniej niż tablica. Jest to odpowiedź na pytanie nr 3.

raptularz sledczego nr 4

Lokalizacja: Wejście do parku Bednarskiego od ulicy Krzemionki

Inwestycja:

Przy wejściu do parku Wszechtrop odnalazł pierwszy trop. Była to nowiotka podkowa. Niebor rozpoznał w niej podkowę, którą kupił dla Tomisławy zaledwie kilka dni wcześniej.

Informacja historyczna:

Park powstał w otoczeniu dawnego, istniejącego od średniowiecza, kamieniołomu (można go więc uznać za przykład rekultywacji obszarów przemysłowych) z inicjatywy Wojciecha Bednarskiego, dyrektora szkoły w Podgórzu, działacza społecznego. Oficjalne otwarcie miało miejsce 19 lipca 1896 (dziesięć lat później nazwano go imieniem twórcy). Park urządzony był częściowo – w południowo-wschodniej części w dalszym ciągu działał kamieniołom. Około 1910 rozpoczęto nasadzenie na sąsiadującym od zachodu terenie gminnym, nazwanym Zalesieniem. Po likwidacji kamieniołomu w początkowych latach okresu międzywojennego włączono go do parku, m.in. wykonując schody prowadzące na jego dno, w budynku wagi kamieniołomu tworząc dwa mieszkania dla obsługi parku. W 1937 odsłonięto popiersie założyciela parku, rozbudowano również kompozycję roślinną wokół niego. W latach 50 na dnie dawnego kamieniołomu funkcjonowało zimą duże lodowisko tłumnie odwiedzane przez całe rodziny. Kolorowe lampiony zamontowane nad taflą oraz przygrywająca orkiestra stwarzały wspaniałą, niepowtarzalny klimat sprzyjający spotkaniom i zabawie.

Zadanie:

Wszechtrop wypatrzył na murze namalowane liczby, okazało się że jest to liczba dni ile minęło od dnia gdy Niebor Podgórek kupił podkowę. Jest to odpowiedź na pytanie nr 4.

raptularz sledczego nr

5

Lokalizacja: Park Bednarskiego, okolice pomnika założyciela

Inwestycja:

W parku spotykają zagubionego wędrowca o imieniu Nietubył. Szuka on posągu założyciela parku, pod którym umówił się z swoją ukochaną. Wyszehotrop i Niebor pomogli mu w odnalezieniu posągu. W zamian wędrowiec powiedział im, o koniu i jeźdźcu, którzy przejechali przez park kilka godzin wcześniej i udali się na wzgórze Lasoty. Detektyw i woj Podgórek udali się ich śladem.

Informacja historyczna:

Wojciech Bednarski - Inicjator i częściowo fundator utworzenia w dawnym kamieniołomie na Krzemionkach parku miejskiego, będącego miejscem wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców. Wstępny projekt zaprezentowano w 1891, oficjalne otwarcie miało miejsce w 1896.

W uznaniu zasług rada miasta w styczniu 1897 nadała mu tytuł Honorowego Obywatela Podgórza. Od 1906 park, do którego powstania walczył, nosi nazwę Parku im. Wojciecha Bednarskiego.

Został pochowany na Starym Cmentarzu Podgórskim w rodzinnym grobowcu obok syna Kazimierza (1872-1879) i córki Zofii (1881-1896); w 1918 pochowano tam również jego żonę Julię z Adamskich. Miał jeszcze dwóch synów: Adama, lekarza okulistę i profesora Uniwersytetu we Lwowie oraz Bolesława.

Zadanie:

Niebor Podgórek przyjrzał się pomnikowi założyciela parku i zapisał sobie informacje, które tam znalazł. Czyim przyjacielem według inskrypcji na pomniku był Bednarski? Jest to odpowiedź na pytanie nr 5.

raptularz sledczego nr

6

Lokalizacja: Róg placu Lasoty i alei Dembowskiego

Inwestycja:

Przy placu Lasoty zaczepił ich bogato ubrany szlachcic. Powiedział, że jest tutejszym władcą i nazywa się Dzierżykraj I. Kiedy był na wojnie panowanie powierzył swojej jedynej córce o imieniu Sięgniewa, która okazała się jednak rozrzutna i okrutna. Spotkała ją straszna kara i umarła śmiercią nagłą i tragiczną. Od tego czasu jej duch straszy i stracono już nadzieję, że uda się jej duszę odkupić. Ale ona na pewno wie, co się stało z koniem i naczyniami liturgicznymi, bo całą noc straszyła na gościńcu prowadzącym do kopca Kraka. Dzierżykraj liczy, że jeśli Sięgniewa pomoże w odzyskaniu kościelnych dóbr to może odzyska jej dusza wolność.

Informacja historyczna:

Stara legenda powiada, że pod stopniami kościółka św. Benedykta na krakowskim Podgórzu ukrywa się zaczarowana Czarna Księżniczka, która strzeże skarbów zgromadzonych pod ołtarzem świątyni. Na księżniczce ciąży prastara klątwa. Zdjąć ją może tylko ten młodzieniec, który przeklął pokocha i poślubi. Musi on jednak przedtem spełnić kilka warunków: zjawić się w kościółku dokładnie o północy, a następnie przyjąć od księżniczki dużą sumę pieniędzy, które musi wydać w ciągu trzech najbliższych dni. Młodzieńcowi nie wolno jednak dzielić się tym z kimkolwiek, pod groźbą śmierci. Ludowe opowieści mówią, że raz zgłosił się śmiałek, który zapragnął zdobyć rękę księżniczki. Udał się on o północy do kościółka św. Benedykta, zobaczył księżniczkę i przyjął pieniądze, które roztrwonił przez 3 dni. Został mu tylko jeden grosz. Gdy po trzech dniach szedł wieczorem w kierunku kościoła, napotkał na drodze żebraka, który błagał o pomoc. Wrażliwy młodzieniec, niepomny na przestrogę księżniczki, by z nikim się nie dzielić, podarował biedakowi swój ostatni grosz. Gdy dotarł do kościoła, zastał tam księżniczkę, lecz ta, zamiast rzucić mu się w ramiona - urwała mu głowę. Odtąd duch okrutnej Czarnej Księżniczki pojawia się często w pobliżu kościółka św. Benedykta.

Zadanie:

Rozejrzyjcie się po budynkach wokół placu Lasoty. Na jednym z nich jest data: dwie pierwsze cyfry zdradzają wiek księżniczki w chwili śmierci, a dwie następne ile lat upłynęło od jej śmierci do dnia spotkania Dzierżykraja z Podgórkim. Jest to odpowiedź na pytanie nr 6.

raptularz sledczego nr 7

Lokalizacja: Aleja Dembowskiego 12

Inwestycja:

Przy szkole na alei Dembowskiego spotkali ducha Sięgniewy, która opowiedziała o nocnym wędrowcu prowadzącego konia, który mu się strasznie się jej wrywał. Słyszała też brzęczenie metalu w jego sakwie. Wędrowiec według księżniczki udał się na kopiec.

Informacja historyczna:

Edward Dembowski - organizator nieudanego powstania krakowskiego, które wybuchło w lutym 1846 roku w Krakowie i okolicach. Formalnie pełnił funkcję sekretarza dyktatora Jana Tyssowskiego, w praktyce stał się faktycznym przywódcą ruchu. Zginął 27 lutego 1846 roku, gdy wojska austriackie ostrzelały procesję patriotyczną w Podgórzu, której przewodził. Pochowany został na Starym Cmentarzu Podgórskim w Krakowie. Jego grób, jako jeden z niewielu na tym cmentarzu, wciąż otoczony jest stałą opieką. Po śmierci Dembowskiego przez pewien czas krążyły pogłoski, jakoby nie zginął i widywano go rzekomo w różnych częściach kraju oraz za granicą.

Zadanie:

Sięgniewa powiedziała detektywowi, że widziała wędrowca po północy. Dokładną godzinę poznają jak to północy dodadzą numer mieszczącej się w okolicy szkoły. Jest to odpowiedź na pytanie nr 7.

Lokalizacja: Kładka nad aleją Powstańców Śląskich

Inwestycja:

Przy zejściu na kładkę zaczepił detektywa i woja Podgórkę bard. Przedstawił się jako Sławolub. Zapytał ich dokąd zmierzają, gdy usłyszał ich historię postanowił, że to świetny materiał na balladę. Z miejsca ułożył 6 pierwszych wersów. Kiedy zabrakło mu weny postanowił podążyć za nimi i układać pieśń na bieżąco.

*„Gdybym miał gitarę
To bym na niej grał
Opowiedziałbym o tej historii
Którą przeżyłem sam
Opowiedziałbym o tej historii
Którą przeżyłem sam”*

Informacja historyczna:

Mural Silva Rerum – wielki mural przedstawiający historię Krakowa od czasów najdawniejszych po współczesność, powstały z okazji 750-lecia lokacji Krakowa. Namalowany został na murze oporowym Wzgórza Lasoty przy al. Powstańców Śląskich, w pobliżu stacji kolejowej Kraków Krzemionki. W maju 2007 roku był prawdopodobnie największym na świecie murem historycznym (5 m wysokości i 90 m długości). Nazwa muralu "Silva Rerum" nie była przypadkowa, odwołuje się ona do starej tradycji przekazywania wiedzy. Niegdyś w Polsce gromadzono w specjalnych skrzyniach dokumenty i archiwalia, stanowiące cenne źródło informacji. Skrzynie takie nazywano "silva rerum". Historia, jaką twórcy przedstawili za pomocą graffiti, ma być w zamierzeniu taką właśnie kapsułą czasu, w której udało się zawrzeć ponad 1000 lat dziejów Krakowa.

Zadanie:

Detektyw, bard i Niebor Podgórek zatrzymali się w połowie kładki i popatrzyli w dół na wielki mural. Co przedstawiała pierwsza scena, którą zobaczyli? Jest to odpowiedź na pytanie nr 8.

raptularz sledczego nr 9

Lokalizacja: Kopiec Krakusa

Inwestycja:

Na szczycie kopca siedział tajemniczy jegomość, który obserwował panoramę miasta. Wyszehotrop zapytał go kim jest. Nieznajomy przedstawił się jako Zorzan kapłan dawnego boga Swaroga. Zadał im zagadkę: Co według legendy pojawia się codziennie nad Kopcem Wandy i znika za Kopcem Kraka? Kiedy odpowiedzieli poinformował ich, że zbójca poszedł inną drogą i przeszedł gościńcem za torem w stronę drogi wiodącej na Swoszowice.

Informacja historyczna:

Kopiec Krakusa, najstarszy w Krakowie, znajduje się w dość malowniczym i dobrze widocznym miejscu. W bezpośrednim jego sąsiedztwie leży kamieniołom Liban. O jego wielkim znaczeniu świadczy fakt, że jest on widoczny z okien zamku na Wawelu, aby przypominał władcom o zasługach ich poprzednika, króla Kraka, wg. legendy założyciela Krakowa, któremu dedykowany jest kopiec.

O tym, jak długo już kopiec stoi na wzgórzu Lasoty możemy się przekonać, przywołując chociażby historię powstania kościoła św. Benedykta. Postawiono go w pobliżu kopca Krakusa w celu ewangelizacji tego obszaru, ponieważ prawdopodobnie na kopcu prawdopodobnie praktykowano kult pogański. A więc jesteśmy przynajmniej w IX, X wieku, jak nie wcześniej. Jednak dokładna data powstania kopca nie jest znana.

Legenda głosi, że kopiec Krakusa został usypany jako mogiła dla zmarłego króla Kraka przez jego dwóch synów w podzięce za jego zasługi dla miasta Krakowa. W praktyce jednak istnieje wiele hipotez dotyczących powstania kopca. Sam kopiec jest wysoki na 16 m oraz szeroki w podstawie na 60 m.

Zadania:

1. Kiedy detektyw odpowiedział na zagadkę. Zorzan powiedział, że teraz już wiedzą czego bogiem jest Swaróg. Jest to odpowiedź na pytanie nr 9.
2. Niebor popatrzył na panoramę Krakowa i dostrzegł złotą kopułę. Zastanawiał się jaki to kościół. Pomóżcie biednemu Podgórkowi i dowiedzcie się, który to kościół. Jest to odpowiedź na pytanie nr 10.

Lokalizacja: zwalone drzewo ul. Swoszowicka/ po zejściu z kopca w lewo ulicą Za Torem (prosimy o uważanie na przejeżdżające samochody i poruszanie się poboczem)

Inwestygacja:

W lesie wokół drogi Wyszehthrop zobaczył ślady wskazujące na obecność w tym miejscu zbójców. Ostrzegł Niebora Podgórka i razem wymyślił plan mający na celu odbicie konia i naczyń liturgicznych. Wyszehthrop i Sławolub mieli zaatakować przywódcę zbójców groźnego Ostroboda, a Niebor miał w tym czasie uwolnić konia i zabrać sakwę. Niestety część planu, którą wykonywał Niebor Podgórek nie udała się. Niedość, że uwolniona klacz Tomisława uciekła w popłochu w stronę Swoszowic, a sam Niebor został ranny. Na szczęście Wyszehthrop i Sławolub uratowali Podgórka i razem podążyli w stronę gdzie uciekła klacz.

*„A wszystko ten czarny koń
Gdybym ja go miał”*

Informacja historyczna:

Zbójnictwo to proceder napadania na podróżnych lub mieszkańców wsi, miast i dworów. Rozpowszechnione było w dawnej Polsce, przede wszystkim w XVI–XVIII w. Grupy zbójckie napadały najczęściej na dwory, probostwa i na kupców a sporadycznie na chłopów. W Podgórzu znajdowało się miejsce straceń zwane „Na Zbóju”. Mieściło się ono na wzgórzu Lasoty gdzie kiedyś stała tu miejska szubienica.

Zadanie:

Jakiego gatunku jest drzewo o trzech pniach, za którym ukrywał się Ostrobod? Jest to odpowiedź na pytanie nr 11.

Lokalizacja: Święty Krąg Wzgórze Swaroga

Inwestycja:

Gdy tylko wyjechali z lasu Niebor Podgórek dostrzegł piękną dziewczynę. Niestety jak tylko ją zobaczył stracił przytomność. Dziewczyna poleciła Wyszehotropowi i Sławolubowi, aby udali się do okolicznego medyka po lekarstwa, a sama zabrała rannego do swojego domu. Medyk znajdował się na rozstaju dróg.

Informacja historyczna:

Na Libanie w Krakowie-Płaszowie w miejscu gdzie był obóz koncentracyjny powstał Święty Krąg złożony z menhirów – symboli bogów Żywiołów. Przygotowywano się tam do wykonania także z otoczków kręgu 12 Mocy, ale pracę przerwano. Jest to miejsce Pogańskiego Kultu a też i pamięci – Pamięci Przodków – zmarłych. Łatwo to poznać po jednym z kamieni, który jest kamieniem leżącym.

Zadanie:

Policzcie ile kamieni znajduje się w kręgu. Jest to odpowiedź na pytanie nr 12.

Lokalizacja: Rozstaje dróg, okolice ławki

Inwestycja:

Medyk przedstawił się jako Częstogoj. Dał Wszehotropowi zioła, które należało położyć na ranie, aby się zagoiła. Wszehotrop wraz z bardem pojechali do domu pięknej dziewczyny.

Informacja historyczna:

Rezerwat przyrody Bonarka powstał w wyrobisku jednego z siedmiu nieczynnych kamieniołomów na Krzemionkach Podgórskich. Na Bonarce w latach 1885–1929 wydobywano margle senońskie (kredowe) używane do wyrobu cementu. Po kamieniołomie pozostało dobrze zachowane, płytkie wyrobisko w formie niecki terenowej. Ochronie podlega odkrywka geologiczna – erozyjne dno morza górnokredowego, doskonale zachowana powierzchnia abrazyjna, progi uskokowe i odsłonięcie stropowej części skał jurajskich. Wytyczono ścieżkę dydaktyczną o długości 300 m do zwiedzania rezerwatu. Odbywają się tutaj zajęcia terenowe dla studentów.

Zadanie:

Wypisz trzy rośliny rosnące nieopodal, które mógłby wykorzystać medyk w swojej pracy. Jest to odpowiedź na pytanie 13.

Lokalizacja: Swoszowicka 8 (na rozstaju należy skręcić w lewo)

Inwestygacja:

W domu zastali już przytomnego Niebora jedzącego kaszę. Co niezwykle kaszę jadła też kłacz Tomisława, którą złapała dziewczyna. Niebor postanowił zrezygnować z planów zostania wojem i wraz z piękną nieznajomą, która przedstawiła się jako Lubomira założyli sklep i restaurację z kaszą dając podwaliny pod późniejsze centrum handlowe Bonarka.

Informacja historyczna:

Dawno, dawno temu w Krakowie woda pobierana była z zanieczyszczonych studni, ścieki wylwane były na ulice, panowało wiele chorób i epidemii. Średnia długość życia mieszkańców Krakowa w XIX wieku wynosiła zaledwie 30 lat! Budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej uniemożliwiały liczne najazdy. Sytuacja sanitarna miasta była dramatyczna co potwierdzały liczne epidemie i wysoka śmiertelność krakowian. Musiało upłynąć wiele lat zanim mieszkańcy Krakowa zrozumieli, jak ważna jest troska o higienę i względy sanitarne. W 1901 roku powstała sieć wodociągowa, która liczyła zaledwie 81 kilometrów, a wodę doprowadzano do 206 domowych urządzeń wodociągowych, przy ludności miasta sięgającej około 85 tys. Powstanie wodociągu było wówczas jedną z największych i najkosztowniejszych inwestycji podjętych przez miasto.

Zbiornik wody na Krzemionkach powstał 1958 roku.

Dzisiaj, 119 lat później, Kraków to już milionowa aglomeracja, zużywająca ponad 50 milionów m³ wody. Krakowska sieć wodociągowa liczy 2280 km i rozwinięta w linii prostej sięgnęłaby do miejscowości Mirandela w Portugalii.

Zadanie:

Lubomira poczęstowała wszystkich wodą z magicznego źródła. Z jakiego zbiornika była ta woda? Podpowiedź możecie zobaczyć na okolicznej tablicy. Jest to odpowiedź na pytanie nr 14.

raptularz sledczego

1. Opiszcie co się znajduje na herbie
.....
2. Jaką tajemniczą budowlę wypatrzył Niebor Podgórek?
.....
3. Kiedy powstały skradzione naczynia liturgiczne?
.....
4. Ile dni minęło od dnia gdy Niebor Podgórek kupił podkowę?
.....
5. Czym przyjacielem według inskrypcji na pomniku był Bednarski?
.....
6. Jaki był wiek księżniczki w chwili śmierci i ile lat upłynęło od jej śmierci do dnia spotkania Dzierżykraj z Podgórkim?
.....
7. O której godzinie Sięgniewa widziała wędrowca?
.....
8. Co przedstawiała pierwsza scena?
.....
9. Czego bogiem jest Swaróg?
.....
10. Jaki kościół wypatrzył Niebor Podgórek?
.....
11. Jakiego gatunku jest drzewo o trzech pniach, za którym ukrywał się Ostrobod?
.....
12. Ile kamieni znajduje się w kręgu?
.....
13. Jakie rośliny o leczniczych właściwościach rosną w pobliżu?
.....
14. Z jakiego zbiornika była ta woda?
.....

Nagracie i wyślijcie wraz z wypełnionymi odpowiedziami kolejną zwrotkę pieśni barda Sławoluba.